

**ATITUDINEA OPINIEI PUBLICE FAȚĂ DE ABDICAREA
FORȚATĂ A REGELUI MIHAI
PUBLIC OPINION' STANCE TO KING MICHAEL'S
FORCED ABDICATION**

Mihai Lancuzov

Abstract

The current paper reviews the stance of key Romanian public opinion segments over King Michael I forced overthrow on December 30, 1947. One can notice the population deplored this episode, since it saw monarchy as the last rampart of democracy. However, an active minority led by Communists managed to seize full power in state and install a long-lasting Soviet-type dictatorship.

Key words: monarchy, King Michael I, forced overthrow, public opinion, Security reports.

După falsificarea grosolană a alegerilor parlamentare din 19 noiembrie 1946, Partidul Comunist Român urmând întru totul directivele Moscovei, a trecut la îndeplinirea viitoarelor etape care vizau transformarea României dintr-un stat democratic, într-o republică de tip sovietic.

În anul următor, un obiectiv important în cadrul acestui proces l-a constituit eliminarea din viața publică a celor două mari partide istorice P.N.Ț. și P.N.L. La consfătuirea unor lideri comuniști care a avut loc în Polonia, în luna septembrie 1947, Gheorghiu Dej a arătat că în România, în scurt timp, se va trece la eliminarea lui Gheorghe Tătărescu din guvern, se va elabora o nouă constituție și va fi proclamată republica¹. După ce, la 6 noiembrie, cei 4 miniștri liberali sunt înlăturați, atacul s-a concentrat asupra monarhiei care rămăsese singura instituție democratică care mai funcționa.

În mod surprinzător, atunci când regele a anunțat că intenționează să plece la Londra pentru a participa la căsătoria principesei Elisabeta, moștenitoarea tronului Marii Britanii, guvernul Groza nu a luat nici o măsură pentru a împiedica această călătorie². Când acesta s-a întors totuși din străinătate, pregătirile pentru organizarea loviturii de stat intră în linie dreaptă. La 24 decembrie, Emil Bodnăraș este numit ministru al Apărării Naționale, iar câteva zile mai târziu Biroul Politic al

¹ *Istoria României în date*, București, 2003, p. 497.

² Ghiță Ionescu, *Comunismul în România*, București, 1994, p. 172.

P.C.R. adoptă un plan amănunțit al viitoarelor acțiuni. Principalele măsuri vizau mobilizarea comuniștilor, alarmarea unităților militare, paza instituțiilor centrale și a punctelor strategice din Capitală, convocarea parlamentului și forțarea regelui să abdice³.

În seara zilei de 29 decembrie regele Mihai care se afla la Sinaia, este anunțat de Negel, mareșalul Palatului, că a doua zi, în jurul orelor 10, primul ministru Petru Groza dorește să fie primit în audiență⁴. La audiență, care începe imediat după ora 12 vine și Gheorghiu Dej, secretarul general al P.C.R. După circa două ore de discuții dure, Mihai I este silit prin șantaj și amenințare să abdice.

Imediat după aceasta Petru Groza convoacă la ora 15,30 o ședință a Consiliului de Miniștri, care în numai 40 de minute aprobă abdicarea, textul unei proclamații, precum și componența Prezidiului noii republici. În încheiere, primul ministru declară că „a avut loc un divorț decent și elegant de monarhie”⁵. Știrea este difuzată la ora 17 printr-o ediție specială a ziarului „Scânteia”, fiind reluată imediat de Radio România.

Seara la orele 19, Adunarea Deputaților, fără a avea cvorumul necesar adoptă toate măsurile luate de comuniști. În aceeași zi este publicată în „Monitorul Oficial” Legea nr. 363 prin care se lua act de abdicarea regelui Mihai, România devenind Republică Populară⁶. Până la intrarea în vigoare a unei noi Constituții puterea urma să fie exercitată de un Prezidiu format din 5 membri. Se sublinia că toate aceste măsuri au fost adoptate de toți cei 295 de deputați prezenți⁷.

Pentru a da o aparență legală acestei adevărate lovituri de stat, au fost luate de urgență o serie de măsuri care vizau inducerea în eroare a opiniei publice, urmând ca apoi să se regizeze entuziasmul general. Guvernul a dat imediat dispoziții prefecturilor, preturilor și primăriilor din întreaga țară să ia măsuri pentru ca toți funcționarii publici să asculte comunicatele transmise de Radio România și să le răspândească în rândul populației⁸. Începând chiar cu seara zilei de 30 decembrie, în orașe și în marile întreprinderi, armata, prefecturile și Frontul Plugarilor, la ordinul Partidului Comunist Român au trecut la organizarea unor mari mitinguri de solidaritate cu transformările produse. La sate astfel de acțiuni au avut un caracter sporadic.

Conform aceleiași Legi 363 în termen de trei zile, funcționarii publici trebuiau să depună un nou jurământ de credință. În realitate, această prevedere s-a extins și asupra salariaților din întreprinderi până la ultimul angajat. Odată aceste măsuri adoptate, conducerea comunistă a dorit să fie foarte bine informată asupra situației reale din țară pentru a putea lua de urgență măsuri represive împotriva

³ Ș. Rădulescu-Zoner, D. Bușe, B. Marinescu, *Instaurarea totalitarismului comunist în România*, București, 2003, p. 289.

⁴ Victor Frunză, *Istoria stalinismului în România*, București, 1990, p. 322.

⁵ Victor Frunză, *op.cit.*, p. 323.

⁶ „Monitorul Oficial”, an CXV, nr. 300, din 30 decembrie 1947, p. 11414.

⁷ *Ibidem*.

⁸ Arhivele Naționale ale României, Direcția Generală a Poliției, dosar 17/ 1947, fila 35.

Studiul nostru încearcă să prezinte atitudinea opiniei publice din România față de abdicarea regelui Mihai I, așa cum este ea reflectată în rapoartele Siguranței.

În această perioadă, societatea românească era extrem de bulversată de procesul transformării țării într-un stat de tip sovietic. Valurile de arestări succesive, epurările din administrație, desființarea drepturilor și libertăților fundamentale, abuzurile grosolane ale autorităților, dar și mizeria vieții zilnice au făcut ca oamenii să fie rezervați în exprimarea propriilor sentimente. Unii și-au păstrat verticalitatea și au ajuns în închisori sau în cel mai bun caz și-au pierdut serviciul. Majoritatea s-a resemnat în așteptarea unor vremuri mai bune. În același timp cei aflați la periferia societății, ca și oportuniștii de profesie au profitat din plin de schimbarea de regim pentru a înlocui vechile elite formate pe parcursul mai multor generații, contribuind astfel și ei la ruina țării.

Reprezentanții forțelor democratice aflați permanent sub spectrul arestării, cu partidele interzise sau în curs de desființare, cu presa cenzurată și în imposibilitate de a acționa au primit cu consternare vestea abdicării regelui Mihai. Această măsură de forță a fost apreciată imediat ca un nou și decisiv pas pe calea instaurării dictaturii comuniste în România.

La 2 ianuarie 1948 într-o sinteză a Inspectoratului Siguranței din Capitală se arăta că „...cercurile politice reacționare formate din brătieniști, țărăniști și tătărescieni colportează diferite versiuni privind actul abdicării, scoțând în evidență faptul că regele a fost nevoit să renunțe la tron și că atunci când a plecat la Londra, lucrurile fuseseră deja stabilite”¹⁰. În sprijinul acestei versiuni ei aduceau drept argument faptul că regele a refuzat să participe în ultimul timp la festivități îmbrăcat în uniformă militară, fapt care l-ar fi obligat să poarte Ordinul Victoria conferit de Stalin. În încheierea materialului se sublinia faptul că de partea monarhiei se situează politicienii, intelectualii, industriașii, finanțiștii, foștii funcționari din ministere și ofițerii superiori¹¹.

Oamenii politici care gravitau în jurul lui C. Argetoianu considerau abdicarea un act abuziv datorat presiunii sovietice¹². Unii dintre liberalii tătărescieni, consecvenți

⁹ *Ibidem*, fila 26.

¹⁰ *Ibidem*, fila 209.

¹¹ *Ibidem*.

¹² *Ibidem*.

în oportunismul lor, au căutat să rămână și cu acest prilej alături de putere. Edificatoare este în acest sens atitudinea deputatului Vasile Barca, redactor șef al oficiosului „Drapelul”. Acesta a declarat că „evenimentele au decurs calm și civilizate fără zguduiri puternice ca în Bulgaria”¹³. „Referindu-se la viitor, el spunea că se va vedea că P.N.L.-Tătărescu nu mai poate fi considerat un port drapel al monarhiei”¹⁴.

Cercurile politice din țară căutau să mențină legătura cu opoziția aflată în străinătate în vederea organizării unor acțiuni comune pentru salvarea ultimelor rămășițe de democrație. În această ordine de idei se situează și discuțiile purtate în casa istoricului C.C. Giurescu pentru stabilirea unor contacte cu românii din Occident prin intermediul generalului Ion Guđju trimis de Gh. Tătărescu la Paris și care urma să se întoarcă în țară la începutul lunii ianuarie¹⁵. Diplomații români de carieră considerau că țări precum S.U.A., Anglia, Italia și Suedia nu vor accepta noii ambasadori comuniști numiți de Ana Pauker și că este posibil ca cei înlăturați de la Ministerul de Externe să fie rechemați¹⁶.

Vasile Tilea, aflat la Londra convoacă o consfătuire a românilor din emigrație pentru a analiza consecințele înlăturării monarhiei și a stabili un plan al acțiunilor viitoare¹⁷.

Serviciul II al Siguranței era extrem de preocupat de aflarea atitudinii diplomaților străini din București față de aceste evenimente care se derulau cu atâta repeziciune. La 31 decembrie este redactată deja o scurtă notă în acest sens. Accentul principal era pus pe comentarea poziției consulului Marii Britanii Kendall, care considera că „guvernul român merge spre lichidarea tuturor elementelor care nu ascultă orbește de P.C.R.”¹⁸. Proclamarea Republicii Populare Române a produs consternare totală la Legația S.U.A., unul dintre diplomați declarând că „războiul este inevitabil”¹⁹. Se mai raporta că soțiile funcționarilor americani urmau să fie evacuate odată cu reluarea curselor aeriene spre Viena.²⁰ La Legația turcă, o recepție oferită de secretarul Menemencioglu a fost contramandată tocmai datorită situației politice tensionate²¹. Investigațiile făcute la ambasadele Franței, Italiei și Elveției au dus la concluzia că acolo evenimentele de la București sunt puțin comentate. Raportul sublinia faptul că majoritatea membrilor celorlalte legații nu sunt edificați asupra noii situații și ca urmare nu se fac interpretări²². Semnificativă

¹³ *Ibidem*, fila 7.

¹⁴ *Ibidem*.

¹⁵ *Ibidem*, fila 211.

¹⁶ *Ibidem*, fila 210.

¹⁷ *Ibidem*.

¹⁸ *Ibidem*, fila 20.

¹⁹ *Ibidem*, fila 21.

²⁰ *Ibidem*.

²¹ *Ibidem*.

²² *Ibidem*, fila 17.

este și atitudinea consulului englez din Cluj care la recepția oferită în seara zilei de 31 decembrie 1947 a întrerupt un oficial care a scandat „trăiască republica” spunând „trăiască poporul”²³.

Industriașii, bancherii, comercianții și patronii care în perioada interbelică asiguraseră progresul spectaculos al țării au primit vestea înlăturării forțate a regelui cu profundă neliniște, considerând acest eveniment drept o nouă etapă în procesul de sovietizare a economiei românești. Serviciul III contrasabotaj menționa că această categorie era atât de speriată încât cei mai mulți au renunțat să mai sărbătorească Anul Nou. În aceste medii circulau zvonuri privind iminența naționalizării marilor întreprinderi. Se mai comenta de asemenea că la redeschiderea Bursei vor fi căderi spectaculoase ale cursului acțiunilor²⁴. O agitație puternică era semnalată și în rândul comercianților care se temeau că „un regim republican va înăbuși orice inițiativă particulară”. Un raport din 3 ianuarie 1948 semnală faptul că la marile întreprinderi de construcții domnește o „panică adâncă”, multe din ele primind deja ordinul de lichidare. La centrala Malaxa de pe bulevardul I. C. Brătianu au fost rupte tablourile cu portretele lui Vasile Luca și Ana Pauker²⁵, iar la Timișoara, industriașii și comercianții priveau cu durere entuziasmul muncitorilor la vestea proclamării republicii²⁶. Și la Ploiești liber profesioniștii au primit cu ostilitate înlăturarea regelui afirmând că vor urma reforme care vor fi în detrimentul lor²⁷.

Clasa muncitoare din acea perioadă era formată dintr-o minoritate cu vechime și calificare în domeniu și o mare masă de oameni necalificați cuprinzând numeroase elemente alogene, ale căror interese erau strict legate de nevoile zilnice. Această din urmă categorie, fără a avea o adevărată tradiție muncitorească, a căzut repede pradă propagandei agresive exercitate de comuniști, care puneau accentul pe lupta de clasă. Ei au îmbrățișat mai ușor o doctrină care le făgăduia puterea în stat și accesul deplin la bogățiile țării. În schimb, muncitorii calificați erau în majoritate membri sau simpatizanți P.S.D. și nu au putut fi manevrați la comandă. Sub aspect informativ, rapoartele Serviciului de Siguranță se refereau cu preponderență la manifestările clasei muncitoare care interesau puterea în cel mai înalt grad.

Chiar în seara zilei de 30 decembrie 1200 de salariați în majoritate ceferiști sunt convocați la Teatrul Giulești unde li se aduce la cunoștință abdicarea regelui și proclamarea republicii²⁸. Deși adunarea s-a desfășurat într-o atmosferă de sărbătoare raportul menționează că unul din cei prezenți a spus că „...nimeni nu-l poate sili să scoată din perete portretul regelui”²⁹. Vigilentă, Siguranța a început cercetările pentru identificarea și arestarea celui care a adoptat o astfel de atitudine. În aceeași

²³ *Ibidem*, fila 224.

²⁴ *Ibidem*, fila 10.

²⁵ *Ibidem*, fila 13.

²⁶ *Ibidem*, fila 48.

²⁷ *Ibidem*, fila 41.

²⁸ *Ibidem*, fila 20.

²⁹ *Ibidem*.

noapte, la întreprinderea Dâmbovița, paznicul Petre Dumbrăvean a fost văzut rupând de pe ziduri ediția specială a ziarului Scânteia³⁰. În timp ce, de la Sibiu se semnală că vestea abdicării a produs un „entuziasm de nedescris”³¹, la Ploiești trei cetățeni făceau agitație pe strada Franceză spunând că în țară se va instaura o dictatură „...camuflată sub numele de dictatura proletariatului”³². Demn de semnalat este faptul că unul dintre aceștia era membru P.C.R.

A doua zi autoritățile au organizat într-o serie de orașe mari și mici mitinguri de solidaritate, majoritatea celor prezenți fiind formată din muncitori. La Constanța, Oradea, Cluj, Roman, Bacău, Pitești, Galați, Sibiu, dar și la Dej sau Jimbolia s-au desfășurat adunări la care au participat între 700 și 10.000 de persoane. La Galați muncitorii urcați în camioane și acompaniați de fanfara C.F.R. au parcurs de câteva ori principalele artere ale orașului³³, iar la Timișoara, în Piața Operei, s-au adunat 6000 de oameni³⁴. Din Oradea se raporta că „vestea abdicării s-a răspândit ca fulgerul și peste tot s-au produs manifestări spontane de bucurie”³⁵. Conform rapoartelor Siguranței muncitorii din București „bine lămurii politic” considerau că „monarhia este o armă a clasei burghezo-moșierești și că de acum încolo se vor face reforme în vederea îmbunătățirii situației politice, sociale și economice a celor ce muncesc”³⁶. Sunt organizate mitinguri în mari întreprinderi precum Atelierele C.F.R., Malaxa, Lemaitre, Wolf, Dâmbovița și Filatura românească. O situație mai deosebită se petrece la Malaxa unde sunt strânși 7000 de salariați, dar atunci când se află adevăratul scop al acțiunii 2000 dintre aceștia pleacă spunând că „nu-i interesează evenimentul”³⁷. Dar și cei rămași au păstrat o indiferență totală în momentul comunicării evenimentelor majore produse în istoria țării. Pe de altă parte, în aceeași uzină grupuri de activiști comuniști au scris pe ziduri și pe uși lozinci cu Trăiască Republica Populară Română și au început să dea jos tablourile cu portretele regelui care se aflau în diferite ateliere. La un moment dat, s-a constatat că multe dintre acestea fuseseră salvate și ascunse de muncitori. Ca urmare s-a ordonat imediat efectuarea de ample cercetări pentru identificarea făptașilor³⁸. Nu toate adunările erau însă regizate până la ultimul detaliu, astfel încât la Agnita un muncitor membru P.S.D. - Independent a ținut un discurs în care a afirmat că „Regele Mihai a înțeles să părăsească singur tronul, fapt ce este regretat de muncitorii tineri care l-au iubit sincer pe rege. Tot cu sinceritate trebuie

³⁰ *Ibidem*, fila 158.

³¹ *Ibidem*, fila 28.

³² *Ibidem*, fila 35.

³³ *Ibidem*, fila 57.

³⁴ *Ibidem*, fila 49.

³⁵ *Ibidem*, fila 31.

³⁶ *Ibidem*, fila 13.

³⁷ *Ibidem*, fila 14.

³⁸ *Ibidem*, fila 13.

să recunoaștem că în actul de la 23 august 1944 el a fost factorul principal, fapt pentru care a fost decorat de Stalin”³⁹.

La uzinele Lemaitre, atunci când un șef de echipă este chemat să depună jurământul pentru republică, vine la serviciu la orele 13 și declară ironic: „am venit să depun jurământul pentru ăștia”⁴⁰.

De multe ori muncitorii sunt folosiți drept masă de manevră. Astfel, în timpul orelor de program ei sunt convocați la diferite mitinguri atât în localitatea de domiciliu cât și în alte locuri. Îmbarcați în trenuri, autobuze sau camioane ei sunt obligați să meargă în orașe mai mici, dar mai ales în sate pentru a schimba atitudinea ostilă existentă și a crea impresia că țaranii salută instaurarea republicii. După o săptămână extrem de susținută de mitinguri și adunări, regizorii acestor acțiuni au decis că în linii mari și-au atins scopul și că este cazul să se reînceapă lucrul Pe de altă parte, toate aceste acțiuni festive au dus la serioase rămăneri în urmă ale producției.

În timp ce la orașe și în marile întreprinderi comuniste, folosind toate pârgurile puterii, puteau să organizeze acțiuni cu mii de participanți, la sate lucrurile erau complet diferite. Încă de la început marea majoritate a țăranilor a fost contra înlăturării monarhiei pe care o considerau un garant al respectării dreptului de proprietate. Din ce în ce mai mult, în lumea satelor se profila spectrul pierderii pământului obținut cu atâtea sacrificii prin trecerea lui la o agricultură de tip sovietic. Pe ansamblul întregii țări rapoartele Siguranței semnalau fenomenul de derută și resemnare care a cuprins majoritatea locuitorilor satelor. Ostilitatea s-a exteriorizat și prin afișarea unei indiferențe ostentative care îi bloca pe propagandiștii comuniști. Agenții explicau această atitudine prin „persistența rămășițelor feudale”⁴¹. Din Ploiești se raporta că țăranii din zonă sunt resemnați considerând că „au rămas fără păstor”⁴², iar în Bihor regele era regretat îndeosebi de locuitorii satelor românești⁴³. În Moldova, sătenii înstăriți și cei mijlocași se pronunțau contra abdicării, fiind convinși că în cel mai scurt timp se va trece la exproprierea terenurilor și la înființarea de colhozuri⁴⁴. Astfel, în comuna Carol I din județul Roman cea mai mare parte a țăranilor credea că regele a abdicat deoarece Ana Pauker a vrut să-l forțeze să accepte exproprierea totală a pământurilor⁴⁵. Adversitatea era prezentă și la Sibiu unde proclamarea republicii nu a fost primită cu plăcere⁴⁶. Alături de aceste materiale care sintetizau situația din diferite zone geografice spre centrala din București erau trimise informații ample privind numeroasele

³⁹ *Ibidem*, fila 162.

⁴⁰ *Ibidem*, fila 214.

⁴¹ *Ibidem*, fila 88.

⁴² *Ibidem*.

⁴³ *Ibidem*, fila 111.

⁴⁴ *Ibidem*, fila 92.

⁴⁵ *Ibidem*, fila 222.

⁴⁶ *Ibidem*, fila 68.

Funcționarii publici reprezentau o categorie greu încercată după preluarea puterii de către comuniști. Hărțuiți, arestați și epurați în valuri succesive ei erau în permanență îngrijorați de soarta zilei de mâine când se puteau trezi aruncați în stradă. Rapoartele semnalau faptul că cei care trecuseră de partea regimului „încadrându-se de partea forțelor democratice” și-au manifestat din primul moment satisfacția pentru noua formă de organizare a statului. Ceilalți au primit schimbările cu rezervă și scepticism, fiind îngrijorați de noul curs al evenimentelor. Unii dintre ei refuză chiar să depună jurământul față de republică ca de exemplu Octav Niculescu de

⁴⁷ *Ibidem*, fila 44.

⁴⁸ *Ibidem*, fila 160.

⁴⁹ *Ibidem*, fila 24.

⁵⁰ *Ibidem*, fila 172.

⁵¹ *Ibidem*, fila 265.

⁵² *Ibidem*, fila 15.

⁵³ *Ibidem*, fila 150.

⁵⁴ *Ibidem*, fila 265.

la Oficiul de studii din cadrul Ministerului Comunicațiilor⁵⁵. La Roman, salariații de la Administrația financiară discutau despre faptul că Regele va putea să conducă mai bine din Anglia lupta contra regimului comunist⁵⁶. De la Brașov se semnala faptul că funcționarii nu se manifestă nici favorabil nici defavorabil față de evenimentele de la 30 decembrie⁵⁷.

În cadrul mediilor universitare profesorii nu au făcut comentarii și s-au supus ceremonialului de depunere a jurământului. Studenții fiind în vacanță reacția lor față de cele petrecute nu a putut fi încă determinată. Și în acest caz mașina de propagandă își face datoria, peste tot în facultăți fiind scrise lozinci cu „Trăiască R.P.R.”⁵⁸.

În legătură cu atitudinea preoților, se arăta că aceștia au regretat înlăturarea Regelui, dar nu și-au manifestat față împotrivirea. În general la liturghie, în loc de Rege s-a pomenit de republică⁵⁹. Cu toate acestea, în mai multe localități din țară au fost semnalate evenimente care arătau adversitate față de măsurile luate de comuniști. Astfel, la recepția oferită de prefectura din Cluj cu ocazia proclamării republicii au lipsit, atât episcopul ortodox Nicolae Colan, cât și cel greco-catolic Iuliu Hossu care se aflau în localitate și fuseseră invitați⁶⁰. La Baia Mare, episcopul greco-catolic Alexandru Rusu în predica de anul Nou a spus printre altele „...azi în Țara Românească sunt afișate lozinci cu Trăiască R.P.R.; până azi în țara noastră s-au perindat multe lozinci, dar la temelie a fost lozinca „Nimic fără Dumnezeu”. În încheiere înaltul prelat a spus că îi urează lui Mihai „deși nu mai este rege, La Mulți Ani”⁶¹. Un preot din Vlașca, Dumitru Stoica care a spus „Pomenește Doamne pe preînălțatul nostru Rege Mihai” a intrat imediat în ancheta organelor de represiune⁶². Cu ocazia slujbei de Sfântul Vasile, la Brăila atunci când preoții au binecuvântat Prezidiul R.P.R. și nu pe Rege, în rândul credincioșilor s-a observat „o stare tacită de dezaprobare și tristețe, oamenii uitându-se cu subînțeles unii la alții și dându-și coate”⁶³. Împotriviri în rândul preoților s-au semnalat și cu ocazia depunerii jurământului, exemplul episcopului romano-catolic Ioan Scheffler din Satu Mare fiind revelator în acest sens⁶⁴. În comuna Voiniceni din Maramureș preotul Alexandru Ioan care ducea o vădită propagandă ostilă este chemat la Siguranță și somat să pună capăt acestei atitudini⁶⁵.

⁵⁵ *Ibidem*, fila 8.

⁵⁶ *Ibidem*, fila 43.

⁵⁷ *Ibidem*, fila 31.

⁵⁸ *Ibidem*, fila 9.

⁵⁹ *Ibidem*, fila 142.

⁶⁰ *Ibidem*, fila 244.

⁶¹ *Ibidem*, fila 142.

⁶² *Ibidem*, fila 267.

⁶³ *Ibidem*, fila 117.

⁶⁴ *Ibidem*, fila 272.

⁶⁵ *Ibidem*, fila 265.

Poziția armatei față de evenimentele politice care se petreceau, a constituit o preocupare permanentă a conducerii comuniste, care cerea cu insistență informații cât mai ample din partea organelor de supraveghere. Într-o sinteză informativă chiar în seara zilei de 31 decembrie de Direcția Generală a Securității Statului se spunea că cercurile militare sunt foarte afectate de abdicarea regelui, ele fiind în proporție de circa 90% promonarhiste⁶⁶. Atașamentul față de monarhie se menținea în ciuda faptului că după 23 august 1944 au fost operate numeroase epurări, unii ofițeri fiind arestați și numeroși alții disponibilizați. Raportul sublinia că este de așteptat ca mulți ofițeri superiori să-și dea demisia⁶⁷. Se mai spunea că în rândul ofițerilor deblocați îndeosebi din marină și aviație, domnește o serioasă stare de agitație, înlăturarea regelui fiind comentată „cu totul defavorabil guvernului”. Militarii deblocați din diferite zone ale țării printre care și cei din Câmpulung Moldovenesc erau extrem de alarmați de evenimente⁶⁸. În general, se comenta nefavorabil situația țării și se spunea că în mod inevitabil se va ajunge la un conflict armat între anglo-americani și sovietici⁶⁹.

O atitudine total diferită o aveau militarii din diviziile Tudor Vladimirescu și Horia Cloșca și Crișan care priveau cu simpatie proclamarea R.P.R.⁷⁰. Într-o serie de localități din țară, armata trece la organizarea de mitinguri în favoarea schimbărilor produse, exemple elocvente în acest sens fiind Timișoara, Bacău și Roman⁷¹.

În cercurile militare din Capitală circula zvonul potrivit căruia în curând uniforma militară românească va fi înlocuită cu cea sovietică⁷². Din toate colțurile țării se centralizau la București informații privind zecile de acte de împotrivire ale militarilor față de înlăturarea forțată a monarhiei. Astfel, la Ploiești militarii activi au primit proclamația lui Petru Groza cu răceală, ei fiind în majoritate regaliști, iar maiorul Constantin Simionescu a strigat în franceză „regele este mort, trăiască regele. Cine este român suferă și înțelege situația, cine nu este român acceptă situația”⁷³.

Uneori chiar garnizoane întregi, cum este cazul celei din Fălticeni, primesc cu ostilitate evenimentele, iar ofițeri precum Emanoil Harbuz sau Mihai Dumitrescu au refuzat să depună jurământul de credință față de noua putere⁷⁴. La Timișoara mai mulți subofițeri aflați într-un restaurant au cerut patronului să pună la loc pe perete portretul regelui⁷⁵. Și în Oltenia la Calafat se petrec fapte asemănătoare. Astfel căpitanul Iancu Aldea din Batalionul 1 Dolj declară în public „ne-au luat ce

⁶⁶ *Ibidem*, fila 10.

⁶⁷ *Ibidem*.

⁶⁸ *Ibidem*, fila 193.

⁶⁹ *Ibidem*, fila 53.

⁷⁰ *Ibidem*, fila 48.

⁷¹ *Ibidem*, fila 49; 53.

⁷² *Ibidem*, fila 215.

⁷³ *Ibidem*, fila 42.

⁷⁴ *Ibidem*, fila 165.

⁷⁵ *Ibidem*, fila 114.

a fost mai bun și au pus în loc pe Ana Pauker”⁷⁶. În toate aceste cazuri militarii respectivi au fost arestați imediat. La fel pățește și fostul jandarm Florea Iosif, care în timpul unei manifestații consacrate abolirii monarhiei a strigat „Trăiască Măria Sa regele Mihai”⁷⁷.

Analiza atitudinii celor mai importante categorii sociale față de înlăturarea forțată a regelui Mihai I scoate în evidență profunđa divizare a societății românești. Pe de o parte, marea masă a populației care regreta înlăturarea forțată a monarhiei identificată drept ultima apărătoare a statului de drept și pe de alta, o minoritate activă pe cale de a cuceri puterea deplină în stat și a instaura dictatura comunistă. Lupta între aceste două forțe inegale ca număr și putere va diviza România timp de aproape cinci decenii.

⁷⁶ *Ibidem*, fila 118.

⁷⁷ *Ibidem*, fila 150.